

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychose praktische handvatten voor de praktijk

Vrijdag 8 maart 2019
 Simon Groen
 Cultureel antropoloog
 De Evenaar
 Centrum voor Transculturele Psychiatrie
 GGZ Drenthe

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen / Zie hieronder
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
<ul style="list-style-type: none"> • Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk ... 	<ul style="list-style-type: none"> • • • •

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

De Evenaar
 Asielzoekers, vluchtelingen, migranten
 PTSS, angst, depressie: psychose bij PTSS?

Duurzaam Verblijf
 Dubbele diagnose: veel schizofrenie

Forensisch Psychiatrische Kliniek
 Alle afdelingen, maar weinig met psychose

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Vraag van de verwijzer

Vreemde belevingen/Psychose/PTSS of cultuur?
 Psychopathologie of cultuur?
 Afwijkend van de realiteit of van de norm?

Is het gedrag van deze patiënt wat ik niet ken of ken ik niet wat deze patiënt niet kent?

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggz Drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Het openbaar Ministerie eist forse eisen voor het misstanden van een 9-jarig jongste in Venlo. De moeder van het jongste wilde samen met een bevriende Manthous een afspraak een rognende dinn bij het jongste veldtven.

Dee digne is een goed uit de Arabische cultuur.

Schuld
 De officier van justitie eist deze misstanden bij een zware mishandeling. De moeder en een vriende zouden de geest hebben verhoeden door waterstoffes het bloeden toe in de zonne van het jongste in de zonne. Het zonne heeft hij bij een gebroeders rognende rognende. Ook moed de 9-jarige jongen zijn handen in een varen over hoeden.

Lees ook: [betrouwbaar bij een gezondheidszorg](#)

Schuld
 "Deze zonne handelingen zijn schuldend en er zijn geen woorden voor", het de Officier van Justitie eist de zonne. Het zonne is een van de moeder van het kind. Toen Venlo's vrienden van de moeder bij een het zonne zonne zonne, moesten volgens het OM's en kjaer de rol in.

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Psychose of cultuur?

Overleden patiënt in dromen
 Kattenvloek (Kaapverdië)
 Zien van kleine wezens (Sierra Leone)
 Ervaring met onverklaarbaarheid tropenarts in Nigeria
 Spirituele aanvallen (Nigeria)
 Winti (Suriname)
 Djinn (islam)
 Boze oog (mediterrane gebied)

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Explanatory model (verklaringsmodel)

Er bestaan verschillende ziekteverklaringen
 Die kunnen verschillen tussen individuen en groepen
 Dus ook tussen individu en behandelaar

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Vijf artikels

Wormen in het hoofd	Kortmann 1995
De Bakru is gevlogen	Sarucco 1999
Geestmodellen en modelgeesten	Thung 2000
Een Antilliaanse psychose?	Jesserun & Raes 2005
Geesten of schizofrenie	Gokoel 2005

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Wormen in het hoofd Kortmann, 1995

Knagende, krioelende wormen
 Familie: niet buiten de realiteit
 Andere klachten: moe, niet meer op straat
 Antidepressivum, ondanks geen somberheid
 Klachten verdwenen
 Veel voorkomende worminfecties
 Mogelijk verankerd in lichaamsbeeld (dodenwake)
 Cognities over ziekte en wormen dicht bij elkaar

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Vind de Bakru!

ggZ Drenthe
 ggz drenthe
 gemeentelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

De Bakru is gevlogen Sarucco 1999

35-jarige Surinaamse man RM
 Diagnose: paranoïde schizofrenie, zwakbegaafdheid
 Lastig, onbehandelbaar, uitbehandeld
 Narcistische trekken: taal leren, mijn cultuur (strijd)
 Baby op zijn schouder, zwarte schaap

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

De Bakru is gevlogen Sarucco 1999

Zuiveringsritueel (wassie) in Suriname
 Bakru: lelijke baby die zijn vrijheid beperkte
 Behandelrelatie: humor, opnieuw labelen (geen strijd)
 Zelf ritueel met waskom, kruiden en omslagdoek
 Verlost van lasten voorouders
 Medicamenteuze behandeling na preoccupatie
 Wederzijds respect

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Geestmodellen en modelgeesten Thung 2000

Explanatory models Kleinman 1980
 29-jarige Marokkaanse man, bij intake PTSS?
 Diagnose veranderd in psychotische stoornis
 Boos bij praten over zijn achtergrond (familie)
 Medicatie: rustiger, maar niet minder psychotisch

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Geestmodellen en modelgeesten Thung 2000

31-jarige Turkse man, paranoïde hallucinaties
 Antipsychoticum: eerst verbetering, later verergering
 Overspelig: betoverd door buitenechtelijke vriendin
 Medium bezocht: betovering ongedaan > bezeten
 Hodja bezocht: amulet werkt
 Verhoging antipsychoticum: geesten verdwijnen
 Geesten als hulpmiddel

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Een Antilliaanse psychose? Jesserun & Raes 2005

37-jarige Curaçaose beveiligger met vreemde sensaties
 'Slechte energie' of 'geest' die zijn rug binnendrong
 Vermoeden van brua (zwarte magie) vanwege huis (pat)
 Gunstig effect Olanzapine: paranoïde psychose (arts)
 Gesprek met zussen: vrees erfenis huis onterecht
 Motivatie tot medicatietrouw
 Hervatten werk
 Geesten als veroorzakers van psychotische symptomen

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Geesten of schizofrenie Gokoel 2005

37-jarige Curaçaose beveiligger met vreemde sensaties
 'Slechte energie' of 'geest' die zijn rug binnendrong
 Vermoeden van brua (zwarte magie) vanwege huis (pat)
 Gunstig effect Olanzapine: paranoïde psychose (arts)
 Gesprek met zussen: vrees erfenis huis onterecht
 Motivatie tot medicatietrouw
 Hervatten werk
 Geesten als veroorzakers van psychotische symptomen

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe geestelijke gezondheidszorg Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Cultural Explanations of the Individual's Illness

- ❑ Difficulties may arise when there are conceptual differences in the explanatory model of illness between **clinician, patient, family, and community.**
- Conflicts between the **patient's and the clinician's** explanatory models may lead to diminished rapport or treatment noncompliance.
- Conflicts between the **patient's and the family's** explanatory models of illness may result in lack of support from the family and family discord.
- Conflicts between the **patient's and the community's** explanatory models could lead to social isolation and stigmatization of the patient.
- ❑ Formulation of a **collaborative model** that is acceptable to both the clinician and the patient should include an agreed upon set of **symptoms to be treated and an outline of treatment procedures to be used.**

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
geestelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Conclusies

- Verklaringsmodel (EM) patiënt en behandelaar (1-5)
- Geesten én/of schizofrenie (2-5)
- Ontkennen psychose (1-5)
- Medicatieontrouw (2-4)
- Rol van de familie (1,3,4,5)
- Betekenisgeving patiënt: verpakken van de boodschap
- Medicatietrouw
- Geesten onder controle
- Rekening houden met EM patiënt

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
geestelijke gezondheidszorg

Culturele diagnostiek bij psychosen en praktische handvatten

Conclusies

- Behalve een deskundige biomedische benadering, voor zover geïndiceerd, heeft de patiënt ook recht op een verstehende benadering, afgestemd op zijn cultuurgebonden opvattingen over ziekte, ziektegevoel, ziektegedrag en rolverhoudingen tussen patiënt en arts. Onvoldoende aandacht voor deze laatste aspecten vergroot het risico dat behandelingen uiteindelijk toch mislukken door gebrek aan compliance en therapietrouw van de patiënt (Kortmann, 1995)
- Gebrek aan kennis over de culturele achtergrond van een patiënt mag geen excuus zijn voor onzorgvuldigheid in het aangaan van een behandelrelatie (Sarucco, 1995)

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
geestelijke gezondheidszorg

Referenties

Gokoel, K (2005) Geesten of schizofrenie: een beschrijving van een Hindoestaanse patiënt. Tijdschrift voor Psychiatrie, 47, 11, 801-805

Jesserun, AY & Raes, BCM (2005) Een Antilliaanse psychose? Behandeling van een psychose die door een patiënt geluid wordt als zwarte magie. Tijdschrift voor Psychiatrie, 47, 11, 807-811

Kleinman, A (1980). Patients and healers in the context of culture: an exploration of the borderland between anthropology, medicine, and psychiatry. Berkeley: University of California Press.

Kortmann, FAM (1995) Psychopathologie, cultuur en omgeving. Tijdschrift voor Psychiatrie, 37, 1, 3-14

Sarucco, MB (1999) De Bakru is gevlogen: het gebruik van directieve interventies in de transculturele psychiatrie. Directieve therapie, 19, 4, 133-138

Thung, FH (2000) Geestmodellen en modelgeesten. Verklarende modellen in de transculturele psychiatrie. Maandblad Geestelijke volksgezondheid, 55, 6, 528-539

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe

ggZ Drenthe
geestelijke gezondheidszorg

Dr. Nahim (70), de enige psychiater in Sierra Leone (Bron: Vrij Nederland, 2016)

De Evenaar Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland GGZ Drenthe